

Üniversite Öğrencisi Profesyonel Futbolcuların Eğitim Sürecinde Yaşadığı Zorlukların Belirlenmesi

Recep CENGİZ¹, Göksel YIKMIŞ²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Manisa, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-4097-2237>

²Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Bingöl, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-2126-6003>

Email: rcengiz1965@gmail.com, gokselyikmis@gmail.com

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 23.11.2022 - Kabul: 07.12.2022)

Öz

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrenimine devam eden profesyonel futbolcuların üniversite eğitimleri sürecinde kulüpte, okulda ve aile hayatında yaşadığı zorlukların belirlenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılımcı olarak 40 aktif profesyonel futbolcu dâhil edilmiştir. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış sorular hazırlanıp 40 futbolcuya uygulanmıştır. Sorular futbolcuların eğitim sürecinde kulüp, aile ve okulda yaşadıkları sorunları kapsamaktadır. Verilerin toplanmasında internet yoluyla katılımcılara ulaşılmış ve cevaplamaları istenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde Nvivo çözümlene tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularında katılımcıların çoğunlukla profesyonel futbol yaşantısının akademik başarıyı olumsuz etkilediğini, okul, aile ve kulüp sürecinde zaman yönetimi konusunda zorlandıklarını ancak profesyonel futbolculuk ve eğitim sürecinin devam etmesi onların aile yaşamı ve ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak futbolcular kulüp, okul ve aile arasında denge kurduklarını, zorunluluk derecesine göre aile, kulüp ve okul planlaması yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca futbolcuların ifadelerinde eğitim kazanımlarının performanslarını olumlu yönde etkilediğini ve aile bireyleri, kulüp yöneticileri, antrenör ve öğretim elemanlarının futbolcuların eğitim sürecine olumlu yaklaşımlarının motivasyonlarını artırdıkları anlaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Futbol, Profesyonel futbolcu, Üniversite eğitimi, Başarı, Zorluk

Determining the Difficulties Faced by University-Educated Footballers in the Education Process

Abstract

The purpose of this research is to determine the difficulties faced by professional football players, who continue their university education, in their club, school and family life during their education process. Qualitative research method was used in the research. 40 active professional football players were included as participants in the study. In the collection of data, semi-structured and structured questions were prepared and applied to 40 football players. The questions contain the problems faced by the football players in the club, family and school during the education process. In order to collect the data, the participants were reached via the internet and they were asked to answer. Nvivo analysis technique was used to analyze the data. In the research findings; Most of the participants stated that professional football life affects academic success negatively, they have difficulties in time management in school, family and club processes, but the continuation of professional football and education process affects their family life and relationships positively. As a result, the football players stated that they established a balance between the club, school and family, and they planned family, club and school according to the degree of necessity. In addition, it is understood that the educational achievements of the football players affect their performance positively and the positive approach of family members, club board members, coaches and instructors to the education process of the football players increases their motivation.

Keywords: Football, Professional footballer, University education, Success, Difficulty

Giriş

Dünyanın en popüler spor branşı olan futbol; kimilerine göre 22 kişinin bir topun peşinden koşması anlamına gelirken, diğer yandan bu oyunu sevenler için pek çok anlam ifade etmektedir. Futbolun insanlar için ne anlama geldiğini ortaya koyabilmek için futbolun insanlardaki karşılığına çok geniş bir yelpazeden bakmak gerekir. Zira futbol bazılarınca boş zaman meşgalesi olarak görülürken, bazılarına göre ise bir hobi, tutku, üzerine konuşup analiz yapmaya değer bir uğraş, hayatın bir parçası, cazibe merkezi ya da uğruna pek çok şeyden vazgeçilebilecek özellikte bir fenomendir. Bütün bunların dışında futbolun bir de meslek olması özelliği vardır. Bu bağlamda futbol dünyanın pek çok yerinde gündelik sohbetlerde yer edinecek kadar insan hayatının içine girmişken, diğer yandan futbol bazılarının meslek olarak yaptığı ve hayatını bunun üzerinden kazandığı profesyonel bir iştir.

Futbol önceleri şiddet içeren, asi ve anarşik bir oyun olarak görülmüş ve İngiliz hükümdarları tarafından defalarca yasaklanmıştı, ancak 19. yüzyılın başlarında, okullar atletizmin ahlaki ve fiziksel güzelliğini savunan bir felsefi akımı desteklemeye başladı (Orejan, 2011: 19; Yıkmış, 2022: 8). Spor sayesinde daha disiplinli ve vatansever yurttaşlar yetiştireceğini savunan bu akım sayesinde sporun öğrencilerin ahlaki eğitimi için kullanılabilmesine karar verildi ve o zamandan itibaren İngiltere’de bugün futbol olarak tanımlayabileceğimiz oyuna ilişkin birtakım şeyler ortaya çıktı (Orejan, 2011: 19; Yıkmış, 2022: 8-9). İngiltere’de öğrencilere ahlak eğitimi vermek ve ahlak sahibi yurttaşlar yetiştirmek için sporun bir alt branşı olan futbolun eğitim aracı olarak kullanılması bireyin eğitim-öğretimi sürecinde sporun önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bununla birlikte McNamee (2008); sporcuların eğitiminde felsefenin önemli bir yer tuttuğunu belirttiği görüşlerinde; sporda beceriye dayalı bir hareketi öğrenmek için nelerin gerektiğinden yola çıkarak eğitim felsefesinin spor ile ilişkisinin önemini vurgulamıştır (Culbertson, McNamee ve Ryall, 2008: 1). Bu da aslında bireyin eğitim-öğretimi sürecinde belirli bir felsefenin ve mantalitenin benimsenmesi gerektiğini göstermektedir. Buna ilişkin Wainaina ve Mwisukha ise (2014) “Ahlaki olarak insanları spor yoluyla eğitebilir miyiz?”, “Sporun eğitim ve öğretiminde otoriter tavır kaçınılmaz mıdır?”, “Spor becerisi’ kavramı ile ne kastedilmektedir?” gibi konuları da ön plana almak gerektiğini belirtmektedirler (2014: 46). Ancak spor ve eğitimin birbiri için önemli olduğu görüşü günümüzden ya da 19. Yüzyıl İngiltere’sinden çok daha öncelere dayanmaktadır. Nitekim İlkçağ felsefesinde Platon (2016); Sokrates’in atletleri her daim uyanık tutacak, onların iyi görmelerini ve işitmelerini sağlayacak, bedenlerinin çeşitli zor şartlara dayanmalarına yardımcı olacak, yani onları adeta savaşa hazırlayacak ölçülü ve akıllı bir beden eğitimi programının yurttaş eğitimi için en ideal yol olduğunu belirttiğini ifade etmektedir (Platon, 2016: 96-97; Yıkmış, 2022: 20-21). Sonuç olarak spor ve eğitim görüldüğü üzere gerek sporda eğitimin kullanılması, gerekse de eğitimde sporun kullanılması bakımından geçmişten günümüze dek birbirini destekler durumdadır.

Spor ile eğitimin aynı çatı altında olması süreci; çeşitli ülkelerin sporcu gençlere derslerinde başarılı olma, para karşılığı profesyonel olarak sporu bir iş olarak yapmamak gibi çeşitli koşulları sağlamaları şartıyla lisans eğitimi sırasında eğitim bursu vermesi gibi faaliyetlerle devam etmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri’nin bu hususta oluşturduğu Ulusal Kolej Sporları Birliği (NCAA), birliğin üyesi olan üniversitelerdeki tüm sporcuları öğrenci-sporcu olarak tanımlar ve bu yüzden gençlerin spor branşlarında amatör sporcu statüsünde olmasını şart koşmaktadır (sportslaw.uslegal.com). Amatör sporcu; spora olan sevgisi için müsabakalara katılan ve atletik performans için maddi bir karşılık beklemeyen kişi olarak tanımlanmaktadır (sportslaw.uslegal.com). Dolayısıyla buradaki amaç; sporcu gençlerin

üniversitenin ilgili spor kulübünde herhangi bir gelir beklentisi olmadan müsabık olmasını, bu sırada da eğitimlerini üniversitenin bünyesinde devam ettirmesini sağlamaktır. Bu sayede sporcu gençlerin kendilerini başarılı oldukları spor branşında geliştirmek ve profesyonel olmak için çabalarken eğitim hayatlarının sekteye uğramaması sağlanmaktadır. Bu sistemde öğrenci, eğitim hayatı sonunda seçmelere katılma yönünde bir tercih yaparak spor branşında profesyonelleşmeyi seçebilir. Buna ek olarak Türkiye’de de benzer bir öğrenci-sporcu projesi hayata geçirilmiştir. Bu hususta Gençlik ve Spor Bakanlığı; gençlere hem sportif kariyer, hem de akademik kariyer yapma imkânı sunmak için yakın zamanda 52 vakıf üniversitesi ve Özel Öğretim Derneği’ne bağlı özel okul ve kolejlerde milli sporculara yüzde 100 burs imkânı sağlayacak bir projeye imza attı (hürriyet.com.tr). Sonuç olarak bu tür gelişmeler sportif branşlarda yetenekli ve başarılı öğrencilerin eğitim ya da spor arasında seçim yapmak zorunda bırakılması yerine, her ikisini de bir arada yürütebilmelerine imkân sağlamaktadır.

Diğer yandan günümüzde profesyonel sporcuların –özellikle futbolcuların- bireysel olarak lisans ve lisansüstü eğitim almaya yönelmesiyle spor ve eğitim işbirliği yeni bir boyut kazanmıştır. Özellikle ünlü futbolcuların futbol kariyerleri ile birlikte akademik kariyerlerine de önem verdikleri görülmektedir. Örneğin İngiliz futbolcu Fikayo Tomori bir basın toplantısında sonsuza kadar futbol kariyerini devam ettiremeyeceğini, dolayısıyla emekli olduğunda ya da olası bir sakatlık durumunda hayatını sürdürebileceği bir gelecek üzerinde çalıştığını belirterek, bunun için işletme eğitimi aldığını açıklamıştır (thesun.co.uk). Futbol ve akademik eğitimin bir arada götürülebileceğine ilişkin çarpıcı örneklerden bir diğeri olan Barcelonalı futbolcu Gerard Pique ise, hedefinin Barcelona başkanı olmak olduğunu, dolayısıyla her konuda donanımlı ve başarılı bir başkan olmak için elinden geleni yapacağını, bu hususta Harvard Üniversitesi’nde işletme yüksek lisansı yaptığını belirtmiştir (hürriyet.com.tr). Başkanlık hayaline kavuşmak için çalışmalar yapan Pique, akademik kariyerinin bu amaca ulaşmasına yardımcı olacağını savunmaktadır (sabah.com.tr). Bir diğer örnek olan eski Türk futbolcu, şu anda teknik direktörlük yapan Nuri Şahin ise futbol oynadığı dönemdeki bir röportajında çocukken en büyük isteğinin üniversite okumak olduğunu, ancak futbol hayatına 16 gibi çok erken yaşta başladığı için ilk zamanlar eğitim hayatını istediği gibi devam ettiremeyip üniversiteye başlayamadığını ifade etmiştir (fastcompany.com). Profesyonel spor temposunun eğitime engel olmadığına, iyi planlandığı takdirde ikisinin birbirini destekleyeceğine inandığını belirttiği bir diğer röportajında ise; bu hususta ilk etapta uluslararası firmaların CEO’larına koçluk eğitimi veren Dr. Alan Watkins’ten liderlik konusunda danışmanlık aldığını, sonrasında bu bilgilerini pekiştirmek amaçlı Harvard Üniversitesi’ne kaydolduğunu ve katılımcılarının arasında Dani Alves, Kaka, Edwin van der Sar, Lindsey Vonn gibi profesyonel sporcuların da bulunduğu Harvard Üniversitesi’ndeki ‘Business of Entertainment, Media and Sports’ programını tamamladığını açıklamıştır (cnntürk.com). Dünya futbolunda futbolcu-öğrencilere ilişkin Juan Mata’nın gazetecilik, spor bilimleri, beden eğitimi ve pazarlama alanlarında eğitim alması (goal.com), Andrey Arshavin’in giyim teknolojisi okuyarak Rusya’da kendi giyim markasını çıkarması, Giorgino Chiellini’nin işletme yönetimi mezunu olması, Romelu Lukaku’nun turizm ve halkla ilişkiler diploması olması da diğer güncel örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (thesun.co.uk).

Akademik eğitimli futbolculara dair geçmişten örneklere baktığımızda ise Brezilyalı efsanevi futbolcu Socrates’in tıp alanında lisans derecesine sahip olduğu, ayrıca Brezilya gazeteleri için spordan siyasete ve ekonomiye kadar her konuda köşe yazarlığı yaptığı görülmektedir (thesun.co.uk). Hırvat teknik direktör Slaven Bilic ise bir röportajında babası ekonomi bilimi

doktoru olduğu için eğitim ve hayat açısından birçok imkâna sahip olduklarını, bu sayede okul hayatı boyunca hep iyi bir öğrenci olduğunu, bunun sonucunda da futbol oynarken aynı zamanda hukuk fakültesinden mezun olduğunu ifade etmiştir (skysports.com). Diğer yandan Türk futbolunda da akademik eğitilmiş profesyonel futbolculara dair geçmişten günümüze birçok örnekle karşılaşmaktayız. Örneğin Eskişehirspor'un gol kralı futbolcusu Fethi Heper; futbol oynadığı yıllarda bir yandan da üniversite tahsili yapmış, futbolu bıraktıktan sonra ise akademik kariyerine devam edip 1988'de maliye profesörü olarak, bununla birlikte Türkiye'nin profesör olan ilk profesyonel futbolcusu unvanını kazanmıştır (kimkimdir.net.tr, dinyakos.com). Üniversite eğitiminin futbolcuya katkısını vurguladığı bir röportajında Heper; o dönem Eskişehirspor'da oynayan futbolcuların büyük bir kısmının akademi öğrencisi olduğunu, bunun kendilerine çok büyük bir avantaj sağladığını, çünkü bu sayede futbola dair teknik direktörün aktardıklarını ve sahada ne yapmaları gerektiğini bir kerede öğrenebildiklerini ifade etmiştir (dinyakos.com). Bir başka örnekte ise Beşiktaş'ta futbolculuk dönemlerinde efsanevi "MAF üçlüsü"nü oluşturan Metin Tekin'in İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Ali Gültiken'in Marmara Üniversitesi Ekonomi Bölümü, Feyyaz Uçar'ın ise Marmara Üniversitesi Spor Akademisi mezunu olduğunu görmekteyiz (sabah.com.tr). Bu hususta Metin Tekin üniversite eğitiminin futbolda önemini vurgulayarak; futbola dair bir mesleki yeterliliğe sahip olmak için eğitime, deneyime ve yaşanmışlığa ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir (sabah.com.tr). Diğer bir örneğe baktığımızda ise; futbolculuğunda Trabzonspor ile Süper Lig şampiyonlukları, teknik direktörlüğünde ise Türk Milli Takımı ile Dünya Kupası 3.'lüğü ve Beşiktaş ile Süper Lig şampiyonlukları gibi başarıları bulunan Şenol Güneş'i görmekteyiz. Üniversite eğitiminin hayatındaki yeri ve önemini vurguladığı bir röportajında Güneş; futbol oynadığı dönemlerde "Avni Aker Stadı'nın pistinde koşar sonra okula dönerdim. Okul ile ev arasında iki kilometre yolu yürürdüm. Şartlar oydu." diyerek okulu hiç bırakmadığını, çünkü o dönemlerde öğretmen veya subay olmanın önemli olduğunu, kendisinin de öğretmen olmak istediğini, dolayısıyla üniversite mezunu olmanın kendisi için ayrıcalık olduğunu ifade etmiştir (goal.com). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Enstitüsü'nden mezun olup dört yıl öğretmenlik de yapan Güneş'in bununla birlikte röportajda; "Trabzon Karakaya Ortaokulu'nda birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tarih ve coğrafya anlatıyordum. Dersleri haftada iki güne ayırmıştım çünkü diğer zamanlar maçlar oluyordu. Öğlenleri antrenmana gidip geliyordum. Öğretmenlikle antrenörlüğün benzeyen yönleri var. İkisinde de yol gösteren kişisiniz." (goal.com) şeklinde ifade ettiği görüşleri profesyonel bir futbolcu ve antrenörün akademik eğitim süreçlerinde yaşadığı zorluklara, bunlara dair bulduğu çözüm yollarına ve akademik eğitimin sporcu kimliğine olumlu etkilerine ilişkin çarpıcı bir örnektir.

Akademik eğitim alan futbol adamlarına ilişkin yine Türk futbolunda çalıştırdıkları takımlarda birçok şampiyonluğa ve sayısız başarıya imza atmış duayen teknik direktör örneklerini çoğaltmak mümkündür. Yücel İldiz; Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi bölümünden ve Köln Spor Akademisi'nden mezun olmuştur (ajansspor.com). Yılmaz Vural; lisans eğitimini 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi ve Futbol İhtisas bölümünde, yüksek lisansını ise Köln Spor Akademisi'nde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği programında tamamlamıştır (yilmazvural.com). Güvenç Kurtar da eğitimin ve okumanın önemini vurguladığı bir röportajında; futbol oynadığı dönemde çok ders çalıştığını, bu sayede önce İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni, sonrasında ise aynı üniversitenin iktisat bölümünü kazandığını belirtmiştir (gumushane.gen.tr). Buna ek olarak Türk futboluna uzun yıllar boyunca futbolcu ve hakem olarak hizmet eden ve uzun süredir futbol yorumculuğu yapan

Erman Toroğlu ise üniversite eğitimini Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde almıştır (goal.com).

Futbol dünyasında akademik eğitimini futbolculuk sonrası yeni kariyerlerine yansıtan örneklerle de rastlanmaktadır. Örneğin 2011'de futbolu bıraktıktan sonra sporun yönetim kademesine geçen Hollandalı efsanevi kaleci Edwin van der Sar, şu an altyapısından yetiştiği Ajax Kulübü'nde genel müdür (CEO) olarak görev yapmaktadır (www.trtspor.com.tr). Van der Sar emekli olduğunda yeni kariyeri için Johan Cruyff Enstitüsü'nde spor ve marka yönetimi alanında yüksek lisans eğitimi almıştır (thesun.co.uk). Alman efsanevi kaleci ve Bayern Münih onursal kaptanı Oliver Kahn ise emekli olduktan sonra yönetim alanında yüksek lisans yapmış ve 2021 yılında efsanesi olduğu Bayern Münih'te CEO olarak göreve başlamıştır (fcbayern.com). Yine Alman eski futbolcu, şu anda Almanya Milli Takımlar ve Akademi Direktörü Oliver Bierhoff ise ekonomi üzerine eğitim almıştır (thesun.co.uk).

Futbol dünyasında futbol ve eğitimi bir arada götüren, futbolun yanı sıra eğitime de önem veren geçmişten günümüze birçok örneğe rastlansa da, elbette futbol kariyeri için akademik eğitimden vazgeçen futbolcuların sayısı daha fazladır. Ancak bunun tam tersi olarak; yakın zamanda akademik eğitim için futbol kariyerinden vazgeçen futbolcu örneği de mevcuttur. İtalya'nın gelecek vaat eden yetenekleri arasında gösterilen Alessandro Arlotti, Harvard Üniversitesi'nden kabul alması sonucu 18 yaşında aktif futbolculuk kariyerine son verdiğini duyurmuştur (hurriyet.com.tr). Arlotti kararını açıkladığı röportajında; kabul edildiğini öğrendiğinde büyük sevinç yaşadığını belirterek, çevresindeki herkesin futbolu bırakması kararına karşı çıkmasına rağmen futboldan çok akademik kariyerine zaman ayırmak için bu kararı aldığını ifade etmiştir (hurriyet.com.tr). Bununla birlikte Arlotti; yetiştiği Monaco'nun Fransız Eğitim Bakanlığı tarafından resmi olarak tanınan futbol akademisinde genç oyuncuları öğrenci olarak gelişimlerinde denetleyen yaklaşık bir düzine lisansüstü öğretmen olduğunu, bu okulun oyuncuların eğitim ve akademik ilerlemelerine devam etmelerine yardımcı olduklarını, bu eğitimin kendisine çok yardımcı olduğunu da vurgulamıştır (sozcu.com.tr). Arlotti; “*Şimdilik gerçekten Harvard'a odaklanıyorum ve sonra tekrar futbol oynamak isterim. Belki Avrupa'da futbol oynamak için geri gelirim.*” (sozcu.com.tr) görüşünü belirterek futbol için akademik eğitimden vazgeçen örneklerin tam tersine akademik eğitim için profesyonel futbolculuktan vazgeçebileceğine örnek olmuştur.

1. Futbolcu-Öğrencilerde Eğitim-Öğretim Süreçleri

Yukarıdaki örnekler doğrultusunda profesyonel futbolcuların akademik eğitim tercihlerinin çeşitli sebeplere dayandığı görülmektedir. Futbolcular kendilerini geliştirmek için, futbolu bıraktıktan sonra spor dünyasında profesyonel yönetici olmak için, aktif futbol yaşantısı sonrasında hayatlarını sürdürmek için, futbola alternatif yeni bir iş kolu oluşturmak için, ya da sırf eğitimin önemli olduğunu düşündükleri için bireysel olarak lisans ve lisansüstü eğitim almaya yönelmektedir. Sonuç olarak bu örnekler doğrultusunda spor ve eğitim işbirliğinin futbolda kayda değer bir seviyede olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de öğrenci-sporcu olan üniversite öğrencisi profesyonel futbolcuların eğitim sürecinde yaşadığı zorlukların neler olduğu, ele alınıp araştırılması gereken güncel bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır.

Literatüre baktığımızda futbolcu-öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları çeşitli açılardan ele alan birçok farklı çalışmanın yapıldığı görülmektedir. İlk olarak futbolcu-öğrencilerin eğitim süreçleri sırasında kendilerinin ve ailelerinin yaşadığı zorluklar ve endişelere ilişkin yapılan araştırmalara baktığımızda; Alvrdu ve Şenel (2010) “lise eğitimi

sürecindeki futbolcu öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşamına ilişkin sorunları”nı araştırdıkları çalışmada ailelerin, sporcu çocuklarının üniversite sınavını kazanamaması endişesi yaşadıklarına ilişkin bulgulara ulaşımlardır (2010: 26).

Öğrenci gençlerin endişelerine dair yapılan araştırmaların bir diğesinde Nemutlu (1998) “gençliğin eğitim sorunları”nı ele alarak; öğrencilerin gelecek için endişelerinin üniversiteye girememe ve meslek edinmedeki güçlüklerle ilişkin olduğunu ifade etmiştir (1998: 173; 2010: 26). Meslek edinimine ilişkin öğrenciler kadar ailelerin de kaygı yaşadığını vurgulayan Alvrdu ve Şenel; yaptıkları araştırmada ebeveynlerin çocuklarının farklı bir meslek sahibi olmalarını istedikleri bulgularını ortaya koyarak bunun nedeninin, ailelerin futbolu bir meslek olarak görmedikleri ve futbolun gelecek için güvence vermemesinden kaynaklanabileceğini ifade etmektedirler (2010: 26). Bu konuya ilişkin Sarı ise (2002); “orta öğretim kurumlarında sportif faaliyetlere katılan öğrencilerin katılım amaçları ve karşılaştıkları problemlerin tespitine yönelik” yaptığı araştırmada; sporcu öğrencilerin sportif çalışmalarında karşılaştıkları en önemli sorunlardan birinin üniversite sınavına hazırlanma zorunluluğu olduğunu tespit etmiştir (2002: 82; 2010: 26). Buna ek olarak Alvrdu ve Şenel (2010); ailelerin sporcu çocuklarına yönelik sınav kaygısı yaşamaları ve onların geleceği adına endişelenmelerinin temelinde üniversite sınav sisteminin gün geçtikçe zorlaşması ve öğrencilerin üzerindeki baskılar olabileceğini vurgulamışlardır (2010: 26).

Diğer yandan Kotan ve arkadaşları ise (2009) “ilköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi”ni araştırdıkları çalışmada; ailelerin, sporun çocuklarının derslerini olumsuz etkilediğini düşünmediklerine ve sporu bırakmaları için onlara baskı yapmadıklarına ilişkin sonuca ulaşımlardır (2009; 2010: 26). Buna ilişkin Alvrdu ve Şenel ise ilköğretim ve lise seviyesindeki sporcu öğrencilerin kulüplerindeki antrenman sıklıklarının ve okullarındaki ders programları ile sınav zorluklarının birbirinden farklı seviyelerde olacağından, buna bağlı olarak ailelerin endişe düzeylerinin de farklı olabileceğini ifade etmişlerdir (2010: 26).

Futbolcu-öğrencilerin eğitim süreçleri sırasında futbol oynadıkları kulüplerde yaşadığı zorluklara ve sorunlara ilişkin yapılan araştırmalara baktığımızda ise; Özcanoglu’nun (1993); “ortaöğretimde okul spor faaliyetlerine katılımın öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkileri”ni araştırdığı çalışmasında sporun sporcu öğrencilerin derslerini olumsuz yönde etkilediği için bu öğrencilerin sportif faaliyetlere katılamadığını belirttiği görülmektedir (1993: 37). Bununla birlikte Alvrdu ve Şenel (2010) “lise eğitimi sürecindeki futbolcu öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşamına ilişkin sorunları”nı araştırdıkları çalışmada futbolcu öğrencilerin okuldaki ders programı ve saatlerinin kulüpteki antrenman ve müsabakalara katılmalarına engel olduğuna ilişkin bulgulara ulaşımlardır. Dolayısıyla onlara göre okuldaki ders saatlerinin antrenmanlarla çakması futbolcu-öğrencilerin kulüp ve okul yaşantılarının her ikisini de olumsuz yönde etkilemektedir (2010: 26). Bununla birlikte Kılıç ise (2006); “okul takımlarında yer alan sporcu-öğrencilerin spor yapma oranlarını ve bunu etkileyen faktörleri” ele aldığı araştırmasında futbolcu-öğrencilerin kulüplerinde yaşadıkları sıkıntılardan bir diğesinin düzenli gelir elde edememekten ve maddi imkânlardan ötürü olabileceğini vurgulamıştır (2006: 73; 2010: 26). Diğer yandan Alvrdu ve Şenel ise maddiyatın futbolcu-öğrencilerce bir sorun olarak görülmesinin temelinde araştırmaya katılan futbolcuların çoğunluğunun amatör liglerde oynaması olabileceğini ifade etmişlerdir (2010: 26).

Futbolcu-öğrencilerin eğitim süreçleri sırasında okullarında yaşadığı zorluklara ve sorunlara ilişkin yapılan araştırmalara baktığımızda ise Sarı (2002); sporcu öğrencilerin sportif çalışmalarında karşılaştıkları en önemli sorunlardan birinin sportif faaliyetlerin ders

başarılarını olumsuz yönde etkilemesi olduğunu tespit etmiştir (2002: 82; 2010: 26). Kılıç (2006)'a göre, sporcu öğrencilerin %67'si okul idaresinden yeterli desteği görmemektedir (2006:72). Bununla birlikte Canal ise (2008); “spor liselerindeki öğrencilerin problemleri ve beklentilerinin belirlenmesi”ne ilişkin araştırmasında sporcu-öğrencilerin derslerine çalışmak için yeterli zaman ayıramadıklarını ve derslerine devamsızlık nedeni ile spora ara vermek zorunda kaldıklarını tespit etmiştir (2008:142; 2010: 26). Buna ek olarak Alvrdu ve Şenel de (2010); “lise eğitimi sürecindeki futbolcu öğrencilerin aile, kulüp ve okul yaşamına ilişkin sorunları”na araştırdıkları çalışmada antrenman ve müsabakaların futbolcu öğrencilerin ders notlarını olumsuz yönde etkilediğine, ayrıca futbolcu-öğrencilerin antrenman ve müsabakalardan dolayı ders çalışmaya yeterli zaman bulamadıklarına, antrenman ve müsabakaların futbolcu-öğrencilerin derslerine devamlılığını olumsuz yönde etkilediklerine ilişkin bulgulara ulaşımlar (2010. 26). Şirinkan ve arkadaşları ise (2006); “BESYO öğrencilerinden lisanslı olan ve olmayan öğrencilerin akademik başarılarının karşılaştırılması”na ilişkin çalışmasında sporcu öğrencilerin okul sonrası lisanslı olarak sporculuklarını devam ettiremeyeceklerine ilişkin bulgular elde etmiştir (2006: 20; 2010: 26). Buna ilişkin Alvrdu ve Şenel de futbolcu-öğrencilerin, okul veya spor yaşantısından birini bırakmak zorunda kalacağı endişesi içerisinde olduklarına dair bulgular elde ederek, bunun sebebinin gençlerin istikballerini sağlıklı bir zemine oturabilme endişesi olabileceğini belirtmişlerdir (2010: 26).

İlgili literatür incelendiğinde Türkiye'deki futbolcu-öğrencilere yönelik pek çok farklı araştırma yapıldığı görülmüş, ancak profesyonel futbol oynayan ve aynı zamanda üniversite eğitime devam eden profesyonel futbolcuların eğitim-öğretim süreçlerine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı üniversite öğrenimine devam eden profesyonel futbolcuların üniversite eğitimleri sürecinde kulüpte, okulda ve aile hayatında yaşadığı zorlukların belirlenmesidir. Bu zorlukların bilimsel bir çalışma ile ortaya konulmasının, Türkiye'de spor alanında sporcuların akademik eğitim alma eğilimlerinin gelişimine ve sporcuların mesleklerini icra ederken akademik eğitim alma tercihlerine rehber olup olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu amaca yönelik olarak;

- 1- Profesyonel futbolun akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyip etkilemediği,
- 2- Eğitim hayatının profesyonel futbol yaşantısını olumsuz yönde etkileyip etkilemediği,
- 3- Profesyonel futbolcunun mesleğini yürütürken eğitim sürecine devam etmesinin aile yaşamını /sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyip etkilemediği,
- 4- Profesyonel futbolcunun kulüp-okul ve aile ilişkisinde zaman yönetimini nasıl planladığı,
- 5- Futbolcunun profesyonel futbolculuk hayatına fakülte yönetici ve öğretim elemanlarının yaklaşımı,
- 6- Futbolcunun eğitim hayatına karşı kulüp yönetici ve antrenörlerin yaklaşımı,
- 7- Futbolcunun eğitim hayatına aile bireylerinin yaklaşımı,

araştırma sorularına cevap aranmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmalar doğrultusunda bu araştırmanın, profesyonel futbolcuların mesleklerini icra ederken üniversite eğitimi almaları sırasında ne gibi süreçlerle karşı karşıya

kaldıklarını tespit edip bu süreçler sırasında yaşadıkları zorlukları ortaya koyarak, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

3.1. Araştırmanın Yöntemi ve Tekniği

Bilimsel anlamda yöntem; olaylar ve olgular karşısında harcanacak zihinsel etkinlikleri önceden tespit eden bir çalışma programı olarak tanımlanmaktadır. Genel anlamda, yöntem ele alınırken, izlenen zihinsel tutum ve yaklaşım, bu amaçla oluşturulan araştırma planına değinilmektedir. Yöntemler soyut, araştırma teknikleri ise, soyut yöntemlerin somut gerçekliğe uygulanışında başvurulan araçları ifade etmektedir. Bu anlamda, araştırma tekniklerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi, yöntem ve tekniklerin iç içe geçmiş bir biçimde görünümünü sağlamaktadır (Cengiz ve Taşmektepligil, 2016: 224).

Bu çalışmada spor genelinde, profesyonel futbolcuların eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Bilindiği üzere bu tür araştırmalarda ampirik olarak; genellikle gözlem, görüşme ve anket olmak üzere, üç çeşit veri toplama tekniği kullanılmaktadır. Bu çalışmada da elde edilen bilgiler, yaygın olarak görüşme tekniği kullanımından ortaya çıkan verilerden oluşmaktadır (Cengiz ve Taşmektepligil, 2016: 224).

Spor, bireylerin hayatlarına erken dönemden itibaren nüfuz eden, içten yaşayışıyla katıldığı bir düşünce sistemi olması nedeniyle, araştırmacının spora karşı tutumlarında çok hassas hareket etmesini gerektirmektedir. Aksi halde, araştırmacının inançları, düşünceleri, objektif olmayı engelleyebilir (Cengiz ve Taşmektepligil, 2016: 224). Spor ile ilgili araştırma yapan uzmanlara göre spor ve paydaşlar arasındaki karşılıklı ilişkiyi tek nedenli değil, çok nedenli bir tarzda yorumlamak gerektiği, öncelikli olarak yapılması gereken önemli hususlardandır. Dahası yaşam boyu süren bir etkinlik olan eğitim süreci de odaklanılması gereken bir konu olarak ele alınmalıdır. Bu bağlamda profesyonel futbolcuların eğitim süreci ve bu süreçte yaşadıkları sorunlar dikkatli bir şekilde incelenerek çözüm önerilerinin getirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın konusu ve amacı belirlendikten sonra, araştırma evreninin belirlenmesi gerekmektedir. Araştırma evreni, bilgi elde etmek üzere, üzerinde gözlem yapılacak kişiler ya da gerçek hayat ortamı olmalıdır. Başka bir ifade ile sorunun taşıyıcısı olan, kişi ya da kişilerdir. Araştırma evrenini tespit ederken, konuya olduğu kadar, araştırmanın tipine de bakmak gerekir. Daha doğrusu, evren, araştırmanın konusuna ve tipine göre belirlenmektedir (Sencer & Irmak, 1984). “Üniversite Öğrencisi Profesyonel Futbolcuların Eğitim Sürecinde Yaşadığı Zorlukların Belirlenmesi” konulu bu araştırmada; Türkiye’nin çeşitli futbol kulüplerinde profesyonel olarak futbol oynayan futbolcular araştırma evrenini oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılımcı olarak bu özellikleri taşıyan toplam 40 aktif profesyonel futbolcu dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ait betimsel tanımlamalar

	N	%	
Yaş	18-25	22	55
	26-35	14	35
	36 ve üzeri	4	10

	Toplam	40	100
Spor Yaşı	1-15 Yıl	20	50
	16-25 Yıl	15	37,5
	26 Yıl ve üzeri	5	12,5
	Toplam	40	100
Öğrenim Gördüğü Fakülte	SBF/BESYO	28	70
	AÖF	7	17,5
	Eğitim Fakültesi	4	10
	Hukuk Fakültesi	1	2,5
	Toplam	40	100
Medeni Durumu	Evli	14	35
	Bekâr	26	65
	Toplam	40	100

3.3. Araştırmanın Örnekleme

Çalışma, alan araştırmasına dayandığından, yarı yapılandırılmış soruları içeren bir form geliştirilmiştir. Araştırmanın soruları sade bir dille hazırlanmıştır. Sorularının anlaşılır olup-olmadığını, sıkıcı, yanlış anlamalara yol açıp-açmadığını tespit etmek amacıyla, pilot görüşme yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Bu ön denemeden sonra formlar üzerinde anlamlılık ve anlaşılabilirlik açısından bir sorun gözlemlenmediği için uygulamaya geçilmiştir. Bu çalışmada, 18 yaş üzerinde her yaştan erkek, her medeni durumdan, farklı üniversitelerin çeşitli bölümlerinde eğitim gören ve profesyonel anlamda bir kulüpte futbol oynayan futbolcuların katılımını sağlamaya gayret gösterilmiştir. Çalışmada bir futbol kulübünde futbol oynayan profesyonel futbolcunun her biri örneklem unsuru olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda çalışma kapsamında örneklem seçiminde "basit tesadüfi örneklem" tercih edilmiştir. Basit tesadüfi örneklem, kütledeki her birimin örnekleme girme şansının eşit olduğu ve örneklemin tek aşamada seçildiği karmaşık olmayan bir tekniktir. Bir örneklem tekniği seçileceği zaman, evrenin homojen olmasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Araştırmaya katılımda hiçbir bir birey, araştırmaya katılmaya zorlanmamış, araştırmanın amacı, içeriği veri toplama aracının giriş kısmında yazıldığı gibi yüz yüze görüşme sürecinde de katılımcılara anlatıldıktan sonra, katılıp katılmamakta serbest oldukları belirtilmiştir.

3.4. Bilgi Toplama Araçları ve Analiz Teknikleri

Bu araştırma; a) Yöntem, b) Kuramsal Çerçeve ve c) Bulguların yorumlanması olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; araştırmanın genel görünülüğünü belirlemeye yönelik bir giriş denemesi olmuştur. İkinci kısım olan kuramsal bölümde konu ile ilgili teorik bilgiler belirlenmiştir. Üçüncü bölüm olan bulguların yorumlanması kısmında ise, toplanan veriler kullanılmıştır.

Bu bölümde, veri toplama araçları olarak kullanılan, yarı yapılandırılmış soruları içeren veri toplama aracından elde edilen verilerden faydalanılarak değerlendirme ve analiz yoluna gidilmiştir. Kısaca, bu araştırma; yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılarak elde edilen bulguların teorik bilgilerle birleştirilmesine, karşılaştırılmasına dayanan yorumlamadan oluşmaktadır. Araştırma bulgularının değerlendirilmesinde, planlanan analiz teknikleri, öncelikli olarak, veri toplama formu hazırlanırken, uygulamaya konulan söz konusu veri toplama aracının bilgisayar formatında olmasına dikkat edilerek işe başlanılmıştır. Bu çerçevede, elde edilen veriler, Excel uygulama programı kullanılmak suretiyle bilgisayara

işlenmiştir. Daha sonra Excel'e işlenen verilerin dağılımı analiz edilmiştir. Analizlerde demografik bilgilere, devam ettikleri lisans programlarına ve kulüplere göre cevaplar gruplanarak düzenlenmiştir. Bu bağlamda aile, kulüp ve okul değişkenleri arasındaki ilişkiler tespit ederken/edilirken, elde edilen verilerin oluşturduğu tablolar göz önüne alınarak bağımsız değişkenlerin oranları esas alınmış ve frekans ve yüzdelik değerler tablolaştırılarak düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular

4.1. Profesyonel futbolun futbolcu-öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa sebepleri

Tablo 2. Profesyonel futbolun futbolcu-öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa sebepleri

A- Etkiliyor (25)	A1- Ders ve Sınavlara Katılamama (23)
	A2- Eğitimin Başlı Başına Emek ve Özveri İstemesi (2)
B- Etkilemiyor (15)	-

Tablo 2'den anlaşılacağı üzere, profesyonel futbolcuların verdikleri cevaplar iki ana alt tema altında (Etkiliyor, Etkilemiyor) toplanarak verilmiştir. Profesyonel futbolun akademik eğitimlerindeki başarıyı olumsuz yönde etkilediğini benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 25 iken, diğer yandan mesleklerinin akademik başarıyı olumsuz yönde etkilemediğini benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı ise 15'tir. A temasının alt temalarının dağılımı ele alındığında ise 23 katılımcının A1 temasına yönelik, 2 katılımcının ise A2 temasına yönelik görüş bildirdiği ortaya konmuştur. Söz konusu temaların dağılımında A1 temasının A2 temasına oranla çok daha fazla ifadelendirildiği görülmektedir.

Futbolcu-öğrencilerin profesyonel futbolun akademik başarılarını hangi sebeplerden ötürü olumsuz yönde etkilediğine ait verdikleri yanıtların temalara göre dağılım örnekleri aşağıdaki gibidir.

Ders ve sınavlara katılmayanlardan (A1 teması): K5 "Derslere katılmıyorum çünkü idman saatiyle çakışıyor." K6 "Sınavları kaçırmak, derslere girememek, sınavlarda zorlanmak." K23 "Antrenmanların verdiği yorgunluk ile okula gelmek zor oluyor." K28 "Derslere katılmamak, sınavları kaçırmak, sürekli aynı şehirde ikametgâh edememek vb. durumlar." K29 "Derslere gidememek, her sene başka takıma transfer olmak, sınavlara girememek." K31 "Maçlar ve antrenmanlar dolayısıyla gidemediğim tüm derslerden devamsızlıktan kaldım." K35 "Farklı şehirde oynadığım için okula istikrarlı devam edemiyorum." K40 "Devam sorunu yaşıyorum." şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Eğitimin başlı başına emek ve özveri istediğini savunanlardan (A2 teması): K11 "Profesyonel futbol başlı başına bir meslek ve çok fedakârlık istiyor. Ne kadar özverili olursa da muhakkak yaşantınızdan ve işinizden fedakârlık yapmanız gerek." K12 "Kamplar olduğunda derslere giremiyorum. Bu yoğun tempo hem sportif hem de akademik olarak başarılı olmamı etkiliyor." şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak profesyonel futbolun futbolcuların akademik eğitimlerindeki başarılarını olumsuz yönde etkileyip etkilemediğine yönelik katılımcı görüşlerinin çoğunluğu olumsuz etkinin var olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim hayatlarının olumsuz etkilendiğini ifade eden profesyonel futbolcuların tamamına yakını derslere ve sınavlara katılmamanın olumsuz duruma yol açtığını belirtmektedirler. Bununla birlikte sayısı az olsa da, olumsuzluğun

sebebinin eğitimin başlı başına emek ve özveri isteyen bir şey olduğunu belirten futbolcu-öğrencilerin de olduğu görülmektedir. Futbolcu-öğrencilerin ifadelerindeki bu farklılığın sebebi, futbolcu-öğrencilerin mesleklerinin gerektirdiği şeyleri ön planda tutmak zorunda olmalarından dolayı kaynaklanmış olabilir.

4.2. Profesyonel futbolcunun eğitim hayatının profesyonel futbol yaşantısını olumsuz yönde etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa sebepleri

Tablo 3. Profesyonel futbolcunun eğitim hayatının profesyonel futbol yaşantısını olumsuz yönde etkileyip etkilemediği, etkiliyorsa sebepleri

A- Etkiliyor (5)	A1- Ders ve Antrenmanların Çakışması (4)
	A2- Öncelik ve Tercih Olarak Okul ve Futbol İkileminde Kalmak (1)
B- Etkilemiyor (35)	-

Tablo 3'ten anlaşılacağı üzere, profesyonel futbolcuların verdikleri cevaplar iki ana alt tema altında (Etkiliyor, Etkilemiyor) toplanarak verilmiştir. Akademik eğitim hayatının profesyonel futbol yaşantısını olumsuz yönde etkilediğini benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 5 iken, diğer yandan eğitim hayatının profesyonel futbol yaşantısını olumsuz yönde etkilemediğini benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı ise 35'tir. A temasının alt temalarının dağılımı ele alındığında ise 4 katılımcının A1 temasına yönelik, 1 katılımcının ise A2 temasına yönelik görüş bildirdiği ortaya konmuştur. Söz konusu temaların dağılımında A1 temasının A2 temasına oranla çok daha fazla ifadelendirildiği görülmektedir.

Futbolcu-öğrencilerin akademik eğitim alma sürecinin profesyonel futbol yaşantısını hangi sebeplerden ötürü olumsuz yönde etkilediğine ait verdikleri yanıtların temalara göre dağılım örnekleri aşağıdaki gibidir.

Ders ve antrenmanların çakıştığını ifade edenlerden (A1 teması): K11 “*Ders kaçırma, sınav kaçırma, ders saatlerinin antrenmanla çakışması, istirahat saatlerinde okula gitme, antrenör ve okuldaki hocalarla sıkıntı yaşama.*” K29 “*Gidemiyorsun ki üniversiteye. Anca okulu dondurup futbol bitince okuyabilirsin yoksa çok zor.*” K33 “*Programlara ve antrenmanlara uyamamak.*” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Okul ve futbol arasında öncelik ve tercih olarak ikileme kalan (A2 teması): K31 “*Ya eğitim ya futbol ayrıştırması içerisinde kaldım yıllar boyunca.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sonuç olarak profesyonel futbolcunun eğitim hayatının profesyonel futbol yaşantısını olumsuz yönde etkileyip etkilemediğine yönelik katılımcı görüşlerinin tamamına yakını olumsuz etkinin olmadığını, çok az sayıda katılımcının olumsuz etkiden bahsettiğini ortaya koymaktadır. Profesyonel futbol hayatlarının olumsuz etkilendiğini ifade eden profesyonel futbolcuların tamamına yakını derslerin ve antrenmanların çakışmasının olumsuz duruma yol açtığını belirtmektedirler. Bununla birlikte olumsuzluğun sebebinin okul ve futbol arasında öncelik ve tercih olarak ikileme kalmak olduğunu belirten futbolcu-öğrencinin de olduğu görülmektedir. Futbolcu-öğrencilerin ifadelerindeki bu farklılığın sebebi, akademik eğitim futbolcu-öğrencilerin profesyonel anlamda mesleklerini yapmalarını engellemediği düşüncesinden dolayı kaynaklanmış olabilir.

4.3. Profesyonel futbolcunun mesleğini yürütürken eğitim sürecinin devam etmesinin, aile yaşamını /sosyal ilişkilerini nasıl etkilediği, olumsuz etkiliyorsa sebepleri

Tablo 4. Profesyonel futbolcunun mesleğini yürütürken eğitim sürecinin devam etmesinin, aile yaşamını /sosyal ilişkilerini nasıl etkilediği, olumsuz etkiliyorsa sebepleri

A- Olumsuz (7)	A1- Aileye Zaman Ayıramama (7)
B- Olumlu (33)	-

Tablo 4'ten anlaşılacağı üzere, profesyonel futbolcuların verdikleri cevaplar iki ana alt tema altında (Olumsuz, Olumlu) toplanarak verilmiştir. Profesyonel futbolcunun akademik eğitim hayatının aile yaşamını /sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 7 iken, diğer yandan akademik eğitim hayatının profesyonel futbolcunun aile yaşamını /sosyal ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı ise 33'tür. A temasının alt temalarının dağılımı ele alındığında ise 7 katılımcının A1 temasına yönelik görüş bildirdiği ortaya konmuştur. Söz konusu temaların dağılımında sadece tek bir alt temanın ifadelendirildiği görülmektedir.

Profesyonel futbolcunun mesleğini yürütürken eğitim sürecinin devam etmesinin, aile yaşamını /sosyal ilişkilerini hangi sebeplerden ötürü olumsuz yönde etkilediğine ait verdikleri yanıtların temalara göre dağılım örnekleri aşağıdaki gibidir.

Aileye zaman ayıramadığını ifade edenlerden (A1 teması): K5 "Aileme yeterince zaman ayıramıyorum." K13 "Zaman ayırmamak." K33 "İlgisizlik." şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Sonuç olarak profesyonel futbolcunun mesleğini yürütürken eğitim sürecinin devam etmesinin, aile yaşamını /sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyip etkilemediğine yönelik katılımcı görüşlerinin çok büyük çoğunluğu olumsuz etkinin olmadığını, az sayıda katılımcının olumsuz etkiden bahsettiğini ortaya koymaktadır. Aile yaşamının /sosyal ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini ifade eden profesyonel futbolcuların tamamı aileye zaman ayıramamanın olumsuz duruma yol açtığını belirtmektedirler. Futbolcu-öğrencilerin ifadelerindeki bu farklılığın sebebi, futbolcu-öğrencilerin profesyonel olarak mesleklerini yaparken akademik eğitim alıyor olmalarının ailevi ve sosyal ilişkilerini engellemediği düşüncesinden dolayı kaynaklanmış olabilir.

4.4. Profesyonel futbolcuların kulüp-okul ve aile ilişkisinde zaman yönetimini nasıl planladıkları, planlamak için neler yaptıkları

Tablo 5. Profesyonel futbolcuların kulüp-okul ve aile ilişkisinde zaman yönetimini nasıl planladıkları, planlamak için neler yaptıkları

A- Kulübe Göre Planlama Yapanlar (19)
B- Hepsine Eşit Zaman Ayıranlar (10)
C- Planlama Yapmayanlar/Akışına Göre Davrananlar (8)
D- Aileye Göre Planlama Yapanlar (2)
E- Zaman Yetmiyor Diyenler (1)

Tablo 5'ten anlaşılacağı üzere, profesyonel futbolcuların verdikleri cevaplar beş ana alt tema altında (Kulübe göre plan yapanlar, Hepsine eşit zaman ayıranlar, Planlama yapmayanlar/Akışına göre davrananlar, Aileye göre plan yapanlar, Zaman yetmiyor diyenler) toplanarak verilmiştir.

Kulübe göre plan yapmayı benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 19, hepsine eşit zaman ayırmayı benimseyenlerin sayısı 10, planlama yapmamayı/akışına göre davranmayı benimseyenlerin sayısı 8, aileye göre planlama yapmayı benimseyenlerin sayısı 2, zaman yetmediğini ifade edenlerin ise sayısı 1'dir. Söz konusu temaların dağılımında A temasının

diğer temalara oranla çok daha fazla ifadelendirildiği, bununla birlikte katılımcıların B ve C temalarını da tercih ettiği görülmektedir.

Profesyonel futbolcuların kulüp-okul ve aile ilişkisinde zaman yönetimini nasıl planladıklarına ilişkin verdikleri yanıtların temalara göre dağılım örnekleri aşağıdaki gibidir.

Kulübe göre plan yaptığını ifade edenlerden (A teması): K1 “*Kulübümün programına göre yönetiyorum.*” K3 “*Çok zor bir süreç. Yoğun antrenman ve maç programı olunca okul, ev, aileye yeterli zaman kalmıyor.*” K6 “*Önceliğim futbol tabii ki. İzin günlerimde, boş zamanlarımda vakit ayırıyorum.*” K11 “*Okul programını kulüp antrenörüyle paylaşıp bir program yapıyoruz. Okul hocalarından anlayış gösterenlere yardımcı olmasını söylüyorum veya kulüp okulla devreye giriyor.*” K21 “*Sadece futbol.*” K28 “*Öncelik olarak işime zaman ayırıyorum.*” K31 “*Şehir dışında futbol oynadığım zamanlar okula ve aileme pek vakit ayıramıyordum.*” K36 “*İzin günlerimi ailem ve okul ile geçiriyorum. Böylece kısa da olsa onlara da zaman ayırabiliyorum.*” K37 “*Futbolda yoğun bir fikstürümüz olduğu için dersleri notlardan ve online kayıtlardan takip etmeye gayret ediyorum. Yoğun bir fiziksel işimiz olduğu için günün bir bölümü de antrenman sonrası ve öncesi dinlenmeyi gerektiriyor. Bu vakitlerimi derslerle değerlendirmeye gayret ediyorum ama tabii ki sosyal yaşantıyı biraz kısıtlıyor bu durum.*” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Hepsine eşit zaman ayırdığını ifade edenlerden (B teması): K7 “*Zamanımı eşit bir şekilde paylaşıyorum.*” K12 “*Kısa vadeli planlar yapıyorum. Her kategoriye farklı ve uyumlu planlıyorum.*” K17 “*Zamanım yeterli oluyor. Ailemden uzakta olduğum için zaten görüntülü konuşuyoruz. Pandemi olduğu içinde hem antrenmanlar hem dersler rahatça bir arada devam ediyor.*” K30 “*Önceden plan yapınca rahat bir şekilde gidiyorum.*” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Planlama yapmadığını/Akışına göre davrandığını ifade edenlerden (C teması): K8 “*Tamamen akışına göre hareket ediyorum. Eğer çakışırsa hangisi tolerans gösteriyorsa ondan izin alıyorum.*” K18 “*Akışına bırakıyorum.*” K35 “*Planlayamıyorum.*” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Aileye göre planlama yaptığını ifade edenlerden (D teması): K9 “*Herkes, her şeye gerektiği kadar zaman ayırıyorum. Hiç bir şeyi ailemin önüne geçirmiyorum.*” K29 “*Okula gidemiyorum zaten, hatta kovuldum ailemle olduğum için.*” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Zaman yetmediğini ifade edenlerden (E teması): K13 “*Ayarlayamıyorum fazlasıyla.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

Sonuç olarak profesyonel futbolcuların kulüp-okul ve aile ilişkisinde zaman yönetimini nasıl planladıklarına yönelik katılımcı görüşlerinin neredeyse yarısı öncelikli olarak kulübe göre plan yapıldığını ortaya koymaktadır. Diğer yandan hepsine eşit zaman ayırdığını veya planlama yapmayıp akışına göre davrandığını ifade eden katılımcı sayısı da dikkat çekmektedir. Futbolcu-öğrencilerin ifadelerindeki bu farklılığın sebebi, futbolcu-öğrencilerin profesyonel mesleklerini öncelikli olarak görüp kulüplerinin plan ve programlarını ön plana almalarına rağmen ikinci olarak neyi ön plana alacakları hususunda farklı tercihlere sahip olmaları düşüncesinden dolayı kaynaklanmış olabilir.

4.5. Futbolcuların profesyonel futbolculuk hayatlarına fakülte yöneticilerinin ve öğretim elemanlarının yaklaşımı (bakış açısı)

Tablo 6. Futbolcuların profesyonel futbolculuk hayatlarına fakülte yöneticilerinin ve öğretim elemanlarının yaklaşımı (bakış açısı)

A- Olumlu (28)
B- Nötr (8)
C- Olumsuz (4)

Tablo 6'dan anlaşılacağı üzere, profesyonel futbolcuların verdikleri cevaplar üç ana alt tema altında (Olumlu, Nötr, Olumsuz) toplanarak verilmiştir. Futbolcuların profesyonel futbolculuk hayatlarına fakülte yöneticilerinin ve öğretim elemanlarının yaklaşımının olumlu olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 28 iken, diğer yandan kendilerine karşı nötr bir yaklaşım olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 8, olumsuz bir yaklaşım olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı ise 4'tür. Söz konusu temaların dağılımında A temasının B ve C temalarına oranla çok daha fazla ifadelendirildiği görülmektedir.

Sonuç olarak futbolcuların profesyonel futbolculuk hayatlarına fakülte yöneticilerinin ve öğretim elemanlarının yaklaşımının nasıl olduğuna yönelik katılımcı görüşlerinin çok büyük bir çoğunluğu olumlu bir bakış açısının olduğunu, diğer yandan az sayıda katılımcının olumsuz bir bakış açısı ile karşılaştığını ortaya koymaktadır. Buna ek olarak nötr bir yaklaşım ile karşılaşan katılımcı sayısı da dikkat çekmektedir. Futbolcu-öğrencilerin ifadelerindeki bu farklılığın sebebi; fakülte yönetici ve öğretim elemanlarının profesyonel futbolcuların akademik eğitim alma tercihlerinin ardında yatan sebepleri benimsemelerinden ve futbolcularla buna yönelik empati kurabilmelerinden, futbolcuların profesyonel futbol hayatları sonrasındaki yeni hayatlarını şekillendirmelerinde yardımcı olmak istemelerinden, ayrıca bu kişilerin sporcuların akademik eğitim almalarına yönelik olumlu düşüncelerinden dolayı kaynaklanmış olabilir.

4.6. Profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına kulüp yöneticilerinin ve antrenörlerin yaklaşımı (bakış açısı)

Tablo 7. Profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına kulüp yöneticilerinin ve antrenörlerin yaklaşımı (bakış açısı)

Olumlu (32)
Nötr (5)
Olumsuz (3)

Tablo 7'den anlaşılacağı üzere, profesyonel futbolcuların verdikleri cevaplar üç ana alt tema altında (Olumlu, Nötr, Olumsuz) toplanarak verilmiştir. Profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına kulüp yöneticilerinin ve antrenörlerin yaklaşımının olumlu olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 32 iken, diğer yandan kendilerine karşı nötr bir yaklaşım olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 5, olumsuz bir yaklaşım olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı ise 3'tür. Söz konusu temaların dağılımında A temasının B ve C temalarına oranla çok daha fazla ifadelendirildiği görülmektedir.

Sonuç olarak profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına kulüp yöneticilerinin ve antrenörlerin yaklaşımının nasıl olduğuna yönelik katılımcı görüşlerinin çok büyük bir çoğunluğu olumlu bir bakış açısının olduğunu, diğer yandan az sayıdaki katılımcının nötr

veya olumsuz bir bakış açısı ile karşılaştığını ortaya koymaktadır. Futbolcu-öğrencilerin ifadelerindeki bu farklılığın sebebi; kulüp yöneticilerinin ve antrenörlerin profesyonel futbolcuların akademik eğitim alma tercihlerinin ardında yatan sebepleri benimsemelerinden ve futbolcularla buna yönelik empati kurabilmelerinden, futbolcuların profesyonel futbol hayatları sonrasındaki yeni hayatlarını şekillendirmelerinde yardımcı olmak istemelerinden, ayrıca bu kişilerin sporcuların akademik eğitim almalarına yönelik olumlu düşüncelerinden dolayı kaynaklanmış olabilir.

4.7. Profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına aile bireylerinin yaklaşımı (bakış açısı)

Tablo 8. Profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına aile bireylerinin yaklaşımı (bakış açısı)

Olumlu (32)
Nötr (6)
Olumsuz (2)

Tablo 8'den anlaşılacağı üzere, profesyonel futbolcuların verdikleri cevaplar üç ana alt tema altında (Olumlu, Nötr, Olumsuz) toplanarak verilmiştir. Profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına aile bireylerinin yaklaşımının olumlu olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 32 iken, diğer yandan kendilerine karşı nötr bir yaklaşım olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı 6, olumsuz bir yaklaşım olduğunu benimseyen futbolcu-öğrencilerin sayısı ise 2'dir. Söz konusu temaların dağılımında A temasının B ve C temalarına oranla çok daha fazla ifadelendirildiği görülmektedir.

Sonuç olarak profesyonel futbolcuların eğitim hayatlarına aile bireylerinin yaklaşımının nasıl olduğuna yönelik katılımcı görüşlerinin çok büyük bir çoğunluğu olumlu bir bakış açısının olduğunu, diğer yandan az sayıdaki katılımcının nötr veya olumsuz bir bakış açısı ile karşılaştığını ortaya koymaktadır. Futbolcu-öğrencilerin ifadelerindeki bu farklılığın sebebi; futbolcuların aile bireylerinin profesyonel futbolcuların akademik eğitim alma tercihlerinin ardında yatan sebepleri benimsemelerinden ve futbolcularla buna yönelik empati kurabilmelerinden, futbolcuların profesyonel futbol hayatları sonrasındaki yeni hayatlarını şekillendirmelerinde yardımcı olmak istemelerinden, ayrıca bu kişilerin sporcuların akademik eğitim almalarına yönelik olumlu düşüncelerinden dolayı kaynaklanmış olabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Profesyonel futbolun futbolcu-öğrencinin eğitim hayatını ve akademik başarısını çoğunlukla olumsuz yönde etkilediği, diğer yandan eğitim hayatının profesyonel futbol yaşantısını büyük oranda olumsuz yönde etkilemediği görülmektedir. Sarı (2002); sporcu-öğrencilerin sportif çalışmalarında karşılaştıkları en önemli sorunlardan birinin sportif faaliyetlerin ders başarılarını olumsuz yönde etkilemesi olduğunu tespit etmiştir (2002: 82; 2010: 26). Alvrdu ve Şenel (2010); futbolcu-öğrencilerin antrenman ve müsabakalardan dolayı ders çalışmaya yeterli zaman bulamadıklarına, antrenman ve müsabakaların futbolcu-öğrencilerin derslerine devamlılığını olumsuz yönde etkilediklerine ilişkin bulgulara ulaşmışlardır (2010. 26). Bu çalışmalar, yapılan araştırma sonucunu desteklemektedir. Diğer yandan Özcanoglu (1993); sporun sporcu-öğrencilerin derslerini olumsuz yönde etkilediği için bu öğrencilerin sportif faaliyetlere katılmadığını belirttiği görülmektedir (1993: 37; 2010). Bu sonuçlar ise araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Araştırma sonuçlarının; profesyonel kulüplerin kendilerine ait plan ve programlarının olmasından, bu programın akademik eğitim plan ve programıyla çakışmasından, futbolcuların ise meslekleri gereği futbolu ön planda tutmalarından ve öncelikle antrenman ve maçlara katılmak durumunda olmalarından dolayı kaynaklandığı düşünülebilir.

Profesyonel futbolcunun mesleğini yürütürken eğitim sürecinin devam etmesinin, futbolcunun aile yaşamını /sosyal ilişkilerini çok büyük oranda olumsuz yönde etkilemediği görülmektedir. Nemutlu (1998); sporcu-öğrencilerin gelecek için endişelerinin üniversiteye girememe ve meslek edinmedeki güçlüklerle ilişkin olduğunu ifade etmiştir (1998: 173; 2010). Alvirdu ve Şenel de; meslek edinimine ilişkin sporcu-öğrenciler kadar ailelerin de kaygı yaşadığı bulgularına ulaşmışlardır (2010). Bu sonuçlar araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Kotan ve arkadaşları ise (2009); ailelerin, sporun çocuklarının derslerini olumsuz etkilediğini düşünmediklerine ve sporu bırakmaları için onlara baskı yapmadıklarına ilişkin sonuca ulaşmışlardır (2009; 2010: 26). Bu sonuçlar, yapılan araştırma sonucunu desteklemektedir.

Araştırma sonuçlarının; profesyonel futbolcuların meslek hayatları sırasında akademik eğitim alma kararını alırken ailelerinin de onay ve desteğini almalarından, futbolcuların meslek, eğitim ve aile/sosyal yaşantılarına ayıracakları zamanı iyi organize edebilmelerinden, ailelerin ve sosyal çevrenin futbolcuya gerekli hoşgörüyü sağlamalarından dolayı kaynaklandığı düşünülebilir.

Profesyonel futbolcuların kulüp-okul ve aile ilişkisine dair büyük oranda belirli bir zaman yönetimine sahip olduğu, ancak planlama yapmaya dair olumsuz görüş belirten futbolcuların da olduğu görülmektedir. Canal (2008); sporcu-öğrencilerin derslerine çalışmak için yeterli zaman ayıramadıklarını ve derslerine devamsızlık nedeni ile spora ara vermek zorunda kaldıklarını tespit etmiştir (2008:142; 2010: 26). Alvirdu ve Şenel de; futbolcu-öğrencilerin, okul veya spor yaşantısından birini bırakmak zorunda kalacağı endişesi içerisinde olduklarına dair bulgular elde etmiştir (2010: 26). Bu sonuçlar, yapılan araştırma sonucunu kısmen desteklemektedir.

Araştırma sonuçlarının; futbolcuların meslek, eğitim ve aile/sosyal yaşantılarına ayıracakları zamanı çoğunlukla iyi organize edebilmelerinden, planlama sıkıntısının ise futbolcuların futbolu ilk planda tutmalarına rağmen ikinci olarak neyi ön plana alacakları konusunda ikileme olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Futbolcuların profesyonel futbolculuk hayatına ailelerinin, fakülte yönetici ve öğretim elemanlarının, kulüp yönetici ve antrenörlerinin yaklaşımının her birinin çok büyük oranda olumlu olduğu, çok küçük bir oranda olumsuz veya nötr görüşün belirtildiği görülmektedir. Kılıç (2006); sporcu öğrencilerin %67'sinin okul idaresinden yeterli desteği görmediği bulgularına ulaşmıştır (2006:72). Bu sonuçlar araştırma sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Araştırma sonuçlarının; günümüzde akademik eğitim alan profesyonel futbolcu örneklerinin çoğalması, futbolun ömür boyu yapılamayacak olması sebebiyle paydaşların futbolcuların profesyonel futbol hayatları sonrasındaki yeni hayatlarını şekillendirmelerinde yardımcı olmak istemeleri, eğitimin önemli olduğu düşüncesinden dolayı kaynaklandığı düşünülebilir.

Sonuç olarak; futbolcuların kulüp, okul ve aile arasında denge kurmaya çalıştıklarını, zorunluluk derecesine göre aile, kulüp ve okul planlaması yapma zorunluluğunda oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca futbolcuların ifadelerinde eğitim kazanımlarının performanslarını olumlu yönde etkilediğini ve aile bireyleri, kulüp yöneticileri, antrenör ve öğretim

elemanlarının futbolcuların eğitim sürecine olumlu yaklaşımlarının motivasyonları açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir.

**Bu araştırma 17-20 Mayıs 2022’de Girne/KKTC’de düzenlenen 8. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi’nde yüz yüze bildiri olarak sunulmuştur. It was presented as face to face oral at 8th International Conference on Science Culture and Sport, “17-20 May 2022”, Girne/KKTC.*

KAYNAKLAR

Alvurdu, S., Şenel, Ö. (2010). Lise Eğitimi Sürecindeki Futbolcu Öğrencilerin Sorunları (Ankara İli Örneği). SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(1): 17-28. DOI: 10.1501/Sporm_0000000171

Canal, E. (2008). *Spor Liselerindeki Öğrencilerin Problemleri ve Beklentilerinin Belirlenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Cengiz, R., Taşmektepligil, M. Y. (2016). “Spor Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme: Spor Merkezleri (Samsun Örneği)”. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (56), 220-240. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abuhsbd/issue/32964/366317>

Culbertson, L., McNamee, M., ve Ryall, E. (2008). Resource guide to the philosophy of sport and ethics of sport. The higher education academy. http://www.heacademy.ac.uk/assets/hlst/documents/resources/philosophy_ethics_sport.pdf

<http://www.kimkimdir.net.tr/kisiler/fethi-heper>, Erişim tarihi: 10.12.2022

<http://www.yilmazvural.com/hakkinda>, Erişim tarihi: 02.06.2022

<https://ajansspor.com/haber/yucel-ildiz-cok-takim-cikardik-sira-erzurumsporda-596821>, Erişim tarihi: 01.06.2022

<https://dinyakos.com/2015/01/22/fethi-heper-futbolun-profesoru/>, Erişim tarihi: 10.12.2022

<https://fastcompany.com.tr/calisma-hayati/harvardli-futbolcu/>, Erişim tarihi: 01.06.2022

<https://fcbayern.com/en/club/company/oliver-kahn>, Erişim tarihi: 01.06.2022

<https://sportslaw.uslegal.com/sports-agents-and-contracts/ncaa-sports-contracts-and-amateurism/>, Erişim tarihi: 10.06.2022

<https://www.cnnturk.com/spor/futbol/nuri-sahin-harvardtan-basariyla-dondu>, Erişim tarihi: 02.06.2022

<https://www.goal.com/en-us/news/an-experience-of-a-lifetime-for-14-kids-from-the-oscar/ksyjcw51dlss1k98j3j7li9ql>, Erişim tarihi: 10.06.2022

<https://www.goal.com/tr/haber/erman-toroglu-50-yildir-ben-kizlarla-geziyorum-devlet-bahceli-ile-kemal-kilicdaroglu-ise-kavga-ediyor/blt0336b4f9235c233b>, Erişim tarihi: 11.12.2022

<https://www.goal.com/tr/haber/senol-guenes-gueney-koreye-yalniz-gidip-kalabalik-doenduek/isa2j0e5pusl1tjrekpmkd8hw>, Erişim tarihi: 11.12.2022

<https://www.gumushane.gen.tr/v2/gumushanespor/kurtar-genclerle-bulustu-h20395.html>,
Erişim tarihi: 01.06.2022

<https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/sebebi-sasirtti-41766330>, Erişim tarihi: 02.06.2022

<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/milli-sporculara-ortaogretimde-de-yuzde-yuz-burs-41764109>, Erişim tarihi: 02.06.2022

<https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/piqueden-surpriz-harvard-karari-40473465>, Erişim tarihi: 02.06.2022

<https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2017/05/31/pique-harvard-universitesinde>, Erişim tarihi: 02.06.2022

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/spor/tekin/2013/05/26/egitim-deneyim-ve-yasanmislik>,
Erişim tarihi: 10.06.2022

<https://www.skysports.com/football/news/11698/11872074/slaven-bilics-journey-from-split-to-west-brom>, Erişim tarihi: 15.06.2022

<https://www.sozcu.com.tr/spor/futbol/harvardda-okumak-icin-futbolu-birakan-cilgin-genc-alessandro-arlotti-6529940/>, Erişim tarihi: 02.06.2022

<https://www.thesun.co.uk/sport/football/5702158/intelligent-footballers-fikayo-tomori-chelsea/>, Erişim tarihi: 15.10.2022

<https://www.trtspor.com.tr/haber/euro-2020/simdi-neredeler-edwin-van-der-sar-234025.html>,
Erişim tarihi: 15.10.2022

Kılıç, M. (2006). *Okul Takımlarında Yer Alan Sporcu Öğrencilerin Kulüp Bazında Spor Yapma Oranları ve Bunu Etkileyen Faktörler (Van İli Örneği)*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Kotan, Ç., Hergüner, G., Yaman, Ç. (2009). “İlköğretim Okullarında Okuyan Sporcu Öğrencilerin Spor Yapmalarında Okul ve Aile Faktörünün Etkisi (Sakarya İli Örneği), Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi”, 3(1): 49-58.

Nemutlu, D. (1998). “Gençliğin Eğitim Sorunları”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(17): 165-175.

Orejan, J. (2011). *Football/soccer: History and tactics*. North Carolina: McFarland & Co Inc.

Özcanoğlu, A. B. (1993). *Ortaöğretimde Okul Spor Faaliyetlerine Katılımın Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkileri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Platon (2016). Devlet. Sabahattin Eyüboğlu ve M. Ali Cimcoz (Çev.). İş Bankası Kültür Yayınları.

Sarı, F. (2002). *Orta Öğretim Kurumlarında Sportif Faaliyetlere Katılan Öğrencilerin Katılım Amaçları ve Karşılaştıkları Problemlerin Tespitine Yönelik Durum Analizi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sencer, M., Irmak, Y. (1984). *Toplumbilimlerinde Yöntem*, Say Yayınları, İstanbul.

Şirinkan A., Şirinkan S., Kaldırımcı M., Çalışkan E., Katkat, D. (2006). “Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Besyo) Öğrencilerinden, Lisansı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Akademik Başarılarının Karşılaştırılması”, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3): 15-24.

Wainaina, P. K. ve Mwisukha, A. (2014). Philosophical dimensions in sport. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 19(6): 45-48. <https://doi.org/10.9790/0837-19674548>

Yıkılmış, G. (2022). *Spor Felsefesi, Futbolda Kullanılan Teoriler ve Uygulamalar*. Eğiten Kitap, Ankara.